

ברכת פירות וירקות חיים ומבושלים

ברכות לה, ב

כל שתחלתו בורא פרי האדמה, שלקו שהכל נהיה בדברו. וכל שתחלתו שהכל נהיה בדברו, שלקו בורא פרי האדמה. בשלמא כל שתחלתו שהכל נהיה בדברו שלקו בורא פרי האדמה משכחת לה **בכרוב וסלקא וקרא**, אלא כל שתחלתו בפה"א שלקו שהכל היכי משכחת לה. אמר רב נחמן בר יצחק משכחת לה **בתומי וכרתי**.

תוס' שם ד"ה משכחת

ונראין הדברים שכל דבר שהוא כל כך טוב מבושל כמו חי וחי כמו מבושל, כמו מיני קטניות וכן תפוחים, יש להן ברכה הראשונה, שכל כך שוין מבושלין כמו חיין. ומטעם זה מברכין נמי על חיין מבושל בורא פרי הגפן, שכל כך הוא טוב אחר הבישול כמו קודם לכן. **וקרא וסלקא וכרוב** וכיוצא בהן שטובין יותר מבושלין מחיין, כשהן חיין מברכין עליהם שהכל, ומבושלין בורא פרי האדמה ... וכל דבר המתקלקל בבשולו כגון **תומי וכרתי** וכיוצא בהן, כשהן חיין מברך עליהן בורא פרי האדמה ומבושלים שהכל.

סדר ברכת הנהנין פ"ו

(ב) שקדים המרים אין מברכים עליהם כשהם גדולים ואינן ראויין לאכילה אפילו על ידי הדחק אבל אם מיתקן על ידי האור או דבר אחר מברכין עליהם בורא פרי העץ.

(ד) קליפי הפירות כגון קליפי מרנצ"ן המרוקחים אינו מברך עליהם בורא פרי העץ שאינן עיקר הפרי שנוטעין האילן בשבילו ויש אומרים שגם קליפי הפירות נחשבים מכלל הפרי עצמו ומברכין עליהם בורא פרי העץ וספק ברכות להקל בדיעבד אבל לכתחילה מברכין עליהם בורא פרי האדמה ויצא לדברי הכל.

(י) כל הפירות בין פירות העץ בין פירות האדמה שטובים חיין ומבושלים מברכין עליהם ברכתם בין חיין בין מבושלים. **ואפילו אם דרך אכילתם היא כשהם חיין מפני שאין דרך רוב העולם לבשלם** לא נשתנית ברכתם בשביל שבשלם, שמכיון שהגיעו לכלל פרי כשהם חיין אין הבישול מבטל תורת פרי מהם. והוא שלא נשתנה טעמם לגריעותא מחמת הבישול שטובים מבושלים כמו חיין, אבל אם הם טובים חיין יותר מבושלים, כיון **שעל ידי הבישול נשתנה לגריעותא** מברכים עליהם שהכל כשהם מבושלים.

ואם חזר וטגנס בדבש ונשתבחו מברך ברכה המיוחדת להם בורא פרי האדמה או בורא פרי העץ, ואין צריך לומר אם מתחלה טגנס בדבש או בשלם עם בשר ונשתבחו, או שלא נגרעו על כל פנים מבעודם חיין.

(יא) אבל פירות שדרך אכילתם היא לאכלם מבושלים מפני שהן טובים מבושלים יותר מחיין, אף על פי שהם טובים וראויים לאכילה גם כשהן חיין, רק **שאינן רגילין רוב בני אדם לאכלן חיין אלא לבשולן** תחלה מחמת שהם טובים יותר כשהם מבושלים, מברכין עליהם כשהן חיין שהכל נהיה בדברו, ולאחר הבישול מברכין ברכתם הראויה להם, כגון מיני **לפתות שקורין (ריב"ן ומערי"ן)** שדרך אכילתם היא לאכלם מבושלים מברך עליהם בורא פרי האדמה כשהם מבושלים, אבל כשהן חיין מברך עליהם שהכל נהיה בדברו.

(יב) אבל אם דרך רוב בני אדם לאכלם גם כשהן חיין כמו מיני ירקות וקטניות אפילו טובים מבושלים יותר מחיין מברך עליהם בורא פרי האדמה בין חיין בין מבושלים.

ואפילו מיני ירקות שאין דרך רוב בני אדם לאכלם חיין אלא עם פת או דבר אחר **כגון בצלים וכיו"ב**, מברך עליהם בורא פרי האדמה כשהן חיין. אבל בצלים מבושלים מברך עליהם שהכל נהיה בדברו, **כיון שמתקלקלין כשמבשלין אותם בפני עצמם**, ואפילו נתבשלו עם בשר ונשתבחו, לפי שהבשר או התבשיל שמשביחן הוא העיקר, הואיל ובישולם עם בשר ותבשיל הוא כדי שיתנו הם טעמן בבשר ותבשיל **ולא הבשר והתבשיל בהם**.

סדר ברכת הנהנין פ"ז

(ב) וכן כל דבר שנשתנה לקלקול נשתנה ברכתו המיוחדת לו ומברכים עליו ברכה הכוללת שהיא שהכל נהיה בדברו, כגון **הפת שעפשה ותבשיל שנשתנה צורתו ונתקלקל מעט** אבל אם נתקלקל לגמרי עד שאינו ראוי לאכילה כלל אפילו על ידי הדחק אין מברכין עליו כלל וכן בפת שעפשה וכן יין שהחמיץ עד שבני אדם נמנעים לשתותו מפני חמיצותו מברכין עליו שהכל נהיה בדברו. ואם נעשה חומץ גמור ... אין מברכין עליו כלל.

שוע"ר סי' רב

ב כל דבר שגדל על העץ ואינו עיקר הפרי אין בו חשיבות לברך עליו בורא פרי העץ ומברכין עליו **בורא פרי האדמה**. והוא שנוטעים האילן על דעת לאכול גם אותו דבר כגון מין אילן קטן הנקרא **צלף** שעלין שלו ראויין לאכילה ויש בעליו תמרות בולטות כמו בעלי ערבה וגם הן ראויין לאכילה, מברך על העלין ועל התמרות בפה"א, הואיל ונוטעין הצלף על דעת לאכול גם מן העלין והתמרות, שאין ממעטין את האילן בכך. אבל **הקור** שהוא הראש של דקל שניתוסף בכל שנה, והוא רך וראוי לאכילה, אינו מברך עליו בורא פרי האדמה אלא **שהכל נהיה בדברו**, לפי שאין נוטעין את הדקל על דעת כן לאכול את הקור, שהאוכלו ממעט ענפי הדקל וה"ה ללולבי גפנים.

שוע"ר סי' רה

א (ואפילו מיני ירקות שאין דרך רוב בני אדם ל

אכלם חיינ אלא על ידי פת או דבר אחר כגון בצלים וכיוצא בהם ובא לאכלם בפני עצמן). ומכל מקום שום ובצל שהזקינו ואינם ראויים לאכלם חיינ בלא פת מפני שהם שורפים במאוד מברך עליהם שהכל (כמו על החומץ הואיל ונשתנו לגריעותא).

ב אבל שום ובצל שלא הזקינו וכן כרשים וכיוצא בהם שהם טובים חיים וכשמבשלים אותם בפני עצמן הם מתקלקלים ואין טעמן טוב כמו חיינ מברכים עליהם שהכל כיון שנשתנו לגריעותא ואפילו נתבשלו עם בשר או דבר אחר ונשתבחו כיון שאין השבח מצד עצמן אין מועיל להם לברך בורא פרי האדמה.

ואינן דומין לאגוז שנתבשל במים ונשתנה לגריעותא ואח"כ טגנוהו בדבש ונתקן שמברכים עליו בורא פרי העץ, אף ע"פ שאין התיקון והשבח אלא מהדבש כמ"ש בסי' ר"ב, לפי שהאגוז הוא עיקר והדבש הוא טפל אליו לתקנו ולהכשירו משא"כ בשום וכיוצא בו שהתבשיל שמשביחן הוא עיקר והם מקבלים טעם ממילא.

ג יש מיני ירקות שאין דרך לאכלם חיינ (אפילו עם פת) אלא מבושלים או מלוחים או כבושים שדינם כמבושלים כגון **כרוב דלעת ותרדיון** וכיוצא בהם מברך עליהם כשהם חיינ שהכל נהיה בדברו ומבושלים או כבושים בורא פרי האדמה. וכן מיני לפתות (שקורין **ריבי"ן** [ו] **מערי"ן**) דרך אכילתם הוא לאכלם מבושלים ומברך עליהם בורא פרי האדמה כשהם מבושלים או כבושים בחומץ או בחרדל. ואפילו אם היו משתנים לגריעותא אם היו מבושלים בלא בשר ונשתבחו מחמת הבשר, כיון שדרכם בכך לבשלם עם בשר **כדי שיתן טעם בהם** הרי דרך אכילתם זו מחשיבם לברך עליהם בורא פרי האדמה. משא"כ בשום וכיוצא בו שאין דרכם ליתנם בתבשיל כדי שיתן התבשיל בהם טעם אלא **כדי שיתנו הם טעם בו**, לפיכך אין דרך אכילתם זו מחשיבתם יותר מחשיבותם בפני עצמן. וכשהם חיים מברך עליהם שהכל שאין זו דרך אכילתם שעל דעת כן נוטעים אותן.

שוע"ר סי' תעה

כג וכשאוכל מהמרור קודם אמירת ההגדה יברך עליו בורא פרי האדמה קודם ברכת על אכילת מרור אם הוא ראוי לאכילה כשהוא חי כגון חזרת וכיוצא בה אבל אם אינו ראוי לאכילה כלל כשהוא חי כגון התמכא (שקורין קרין) וכיוצא בו אינו מברך עליו כי אם ברכת על אכילת מרור.

סיכום

סוג הפרי	דוגמאות	ברכתו
רגילים לאכלו חי ומבושל, וטוב יותר מבושל, ואכלו חי	קטניות תפוחים יין	ברכתו
רגילים לאכלו מבושל, אף שראוי לאכלו חי ואכלו חי	כרוב לפת וגזר (בזמנם)	שהכל
אין ראוי לאכילה אלא מבושל, ואכלו חי	שקדים מרים	אינו מברך
רגילין לאכלו חי עם לחם ואכלו בפני עצמו	בצל	בפה"א
שום ובצל שהזקינו וחרף מאד, דינם כמאכל שנתקלקל		שהכל
חרף מדאי ואין ראוי לאכילה כלל בפני עצמו	תמכא (חרין)	אינו מברך
רגילים לאכלו רק חי ובישלו, ולא נשתנה לגריעותא		בפה"א
נשתנה לגריעותא בבישולו	שום בצל וכרישים (כרתי)	שהכל
נתנו בתבשיל לשבח התבשיל ונשתבח גם הוא	שום ובצל	שהכל
רגילים לתת לתבשיל כדי לתת טעם ולאכול שניהם	כרוב לפת וגזר	בפה"א
בישל עם דבש ונשתבח	אגוז פירות מרוקחין וורדים	בפה"ע
מאכל שנתקלקל קצת, אף שעדיין ראוי לאכילה	פת תבשיל ויין שנתקלקלו קצת	שהכל
נתקלקל לגמרי, עד שנמנעים לאכלו או לשתותו	פת תבשיל ויין שנתקלקלו לגמרי	אינו מברך
אינו עיקר הפרי, ורגילים לאכול גם אותו	צלף	בפה"א
אינו עיקר הפרי, ואין רגילים לאכלו, אף שראוי לאכילה	קור שבראש הדקל	שהכל
קליפות שרגילים לאכלן מרוקחין	תפוזים	מספק בפה"א